

URBANA STRUKTURA

PREDAVANJA 2020.

OTVORENI PROSTOR I PEJZAŽNO UREĐENJE

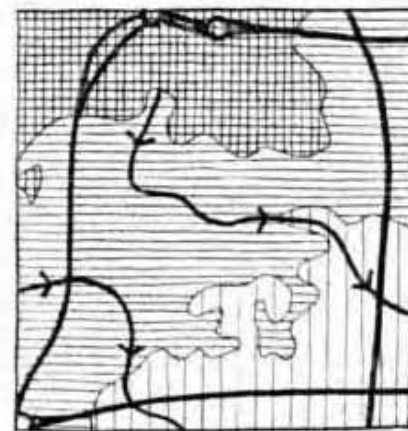
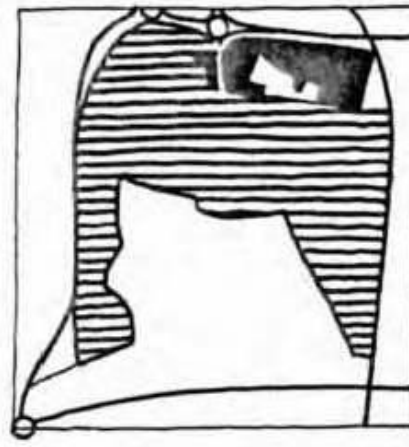
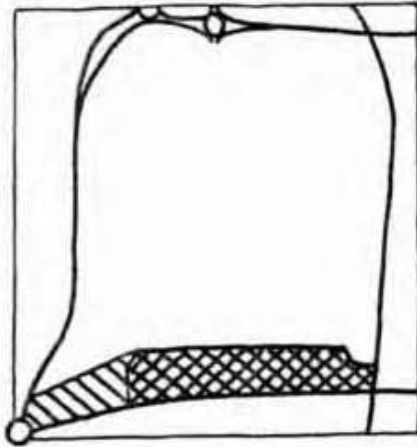
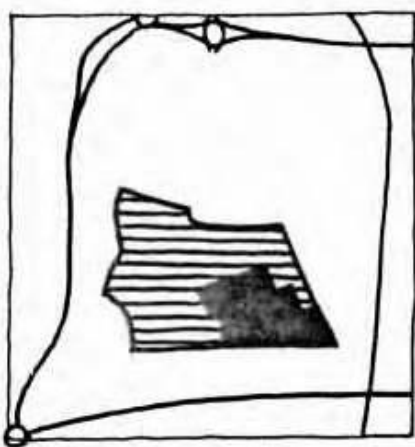
Obezbediti raznovrsne tipove otvorenog prostora

Neophodno je proceniti kvalitet postojećeg otvorenog prostora u širem kontekstu (posebno za velike lokacije ili područja) i koristiti ga kao osnovu prilikom odlučivanja o elementima u predviđenoj hijerarhiji otvorenih prostora.

Projektovanje se ne svodi na igru brojki, u kojoj je izvođač dužan da obezbedi određeni procenat otvorenog prostora.

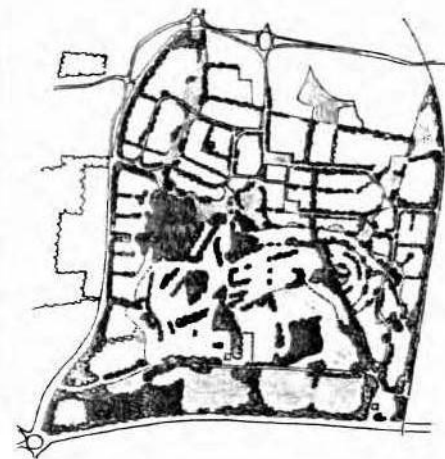
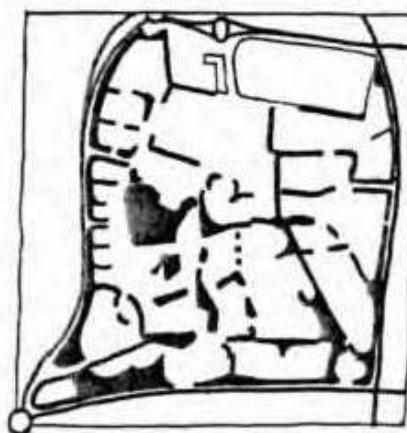
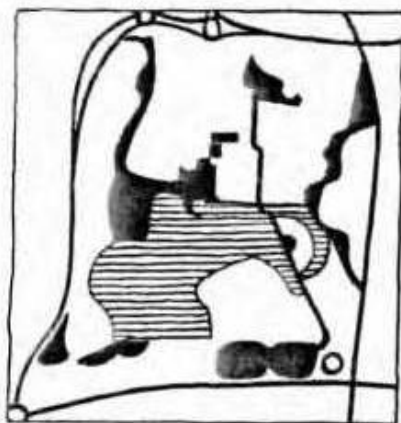
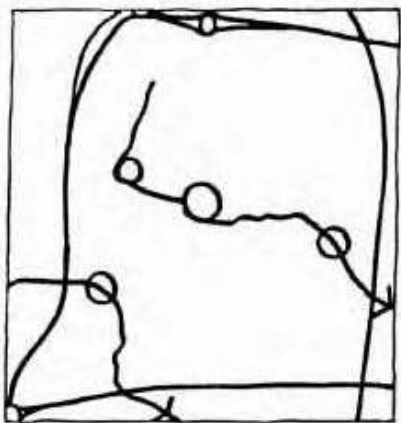

Prepoznajte područja od ekološkog značaja koja treba očuvati.

Uvedite predloženi zeleni pojas.

Tako se dobija zona za moguću izgradnju.

Imajte u vidu topografiju i vodotokove.

Razmislite o mogućoj primeni vode.

Prepoznajte linearno zelenilo, zone visokog zelenila i zone rekreacije.

Uspostavite okvirno rešenje ozelenjavanja.

Rezultat je uređena struktura koja spaja sve navedene elemente.

Tipologija otvorenih prostora	Karakter i funkcija
Zeleni koridor 	Mreža prostora koja obuhvata biciklističke i pešačke putanje, ali ima i ulogu zelenih koridora, preko kojih priroda ulazi u gradska područja. Obično prate npr. potoke ili napuštene železničke pruge, sa zelenim prodorima od ruralnog područja, preko ivica grada sve do gradskog jezgra.
Vodeni koridor	Obuhvata jezera, bare, reke, kanale i potoke koji su bogata staništa živog sveta, imaju rekreativnu vrednost i mogu se koristiti kao koridori pešačkog saobraćaja.
Livada- ledina 	Javni prostor za slobodnu rekreaciju na obodu susedstva. Često je deo plavne zaravni sa prirodnom travom i divljim rastinjem.
Šuma / prirodni rezervat	Šuma ili čestir u prirodnom stanju, isprepletana pešačkim stazama, nekada je označena kao prirodni rezervat - sa ograničenim pristupom područjima bogatim živim svetom.
Teren za igru	Otvoreni prostor formalno opremljen za aktivnu rekreaciju (fudbal, ragbi, golf). Upravljanje/vlasništvo može biti podeljeno između klubova, škola i šire zajednice, kako bi se osiguralo maksimalno iskorišćenje prostora.
Crkvena porta, groblje	Nalazi se neposredno uz crkvu i često predstavlja zelenu oazu u srcu lokalne zajednice.

Tipologija otvorenih prostora	Karakter i funkcija
Ustupljeno obradivo zemljište	Skup polujavnih obradivih parcela (bašti) koje lokalna uprava daje u zakup pojedincima.
Park	Objašnjenje tipologije parkova u sledećoj tabeli.
Village green – seoska livada	Neformalni zatravljeni javni prostor, povezan sa centralnim delom sela, koji obihvata fudbalsko igralište ili teren za kriket.
Skver	Formalno uređen javni prostor, ne veći od bloka, smešten na mestu od opšteg značaja, naspram važnih zgrada. Obično je popločan i pruža mogućnost pasivne rekreacije.
Trg- plaza	Javni prostor povezan sa proširenim pretprostorom komercijalnih i poslovnih zgrada, sa formalnim pejzažnim uređenjem.
Zajednička bašta/vrt-communal garden	Poluprivatna površina koja nije dostupna široj javnosti, obično unutar bloka, sa zelenim prostorom namenjenim stanarima.
Privatni vrt	Privatni prostor smešten unutar parcele.
Igralište	Maleno područje namenjeno igri dece, ograđeno, na kratkoj pešačkoj udaljenosti od obližnjih kuća, sagledivo za stanare.
Dvorište	Privatni otvoreni prostor na parceli, često korišćen za smeštaj vozila.
Atrijum	Poluprivatni ili privatni prostor koji služi kao prolaz do delova zgrade ili osvetljeno mesto za sedenje, za stanare i posetioce zgrade. Može biti prekriveno staklom.

Udahnuti život parku

Mnoštvo parkova raspoređenih unutar gradskog područja omogućava ostvarenje rekreacionih potreba stanovništva, u blizini radnih mesta i stanovanja.

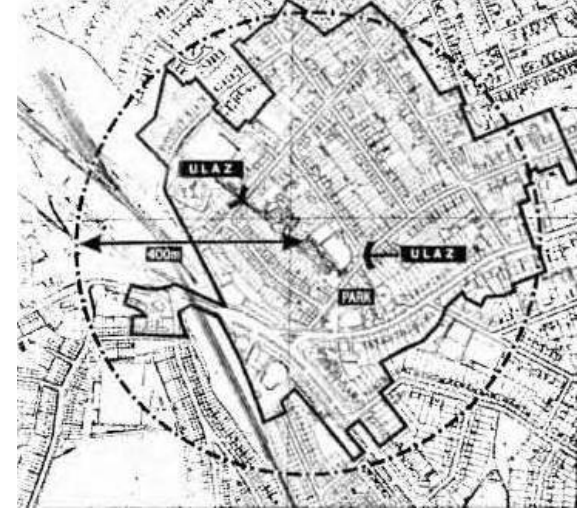

Javni pristup otvorenom prostoru

Parkovi na pešačkoj udaljenosti

Važno je da prostor za igru dece, zelene i sportske površine budu na pešačkoj udaljenosti.

Idealno je da lokalni parkovi budu na udaljenosti od 3-5min. pešačenja (250-400m) od većine stanova.

Poređenje između teoretske 5-min. pešačke distance i stvarne udaljenosti koja se može prepešačiti od ulaza u park, pomaže u identifikaciji prepreka i lošijih prelaza, kojima treba posvetiti pažnju.

Veće slobodne površine povezane su i čine mrežu zelenih staza.

Orijentacija zgrada prema javnim prostorima obezbeđuje sagledavanje prostora i atraktivne vizure.

Mreže otvorenih prostora

Povezati prostore

Mreže otvorenog prostora često su korisnije za rekreativne namene, kao koridori živog sveta i sa vizuelnog aspekta za stnovništvo, nego usamljeni i nepovezani elementi predela.

Mreže mogu da povežu linearne parkove, zaštitne pojaseve puteva, terene za igru, parkove, polu-privatne i privatne bašte, tampon-zone i koridore za odvodnjavanje.

Poluprečnik od 400m pešačkog dometa, usredsređen na ključne tačke naselja, predstavlja polazno načelo kod planiranja mreže. Cilj je da se do glavnih otvorenih prostora stigne posle prolaska 1/4 kruga, a nikako više od 2/4. Tako se izbegava izdvojenost novih zahvata i omogućava da mreže ne budu udaljene više od 1,2km (15min.) od većine stanovnika.

Živi svet i ekologija

Uravnotežiti čovekov pristup i skloništa živog sveta

Pri stvaranju mreže otvorenih prostora neizbežan je sukob između ljudi i ostalog živog sveta.

Ovo se postiže izdvajanjem pojedinih prostora ograničene pristupačnosti, unutar mreže otvorenog prostora, kako bi se obezbedila bogata staništa živog sveta.

Sve lokacije su staništa

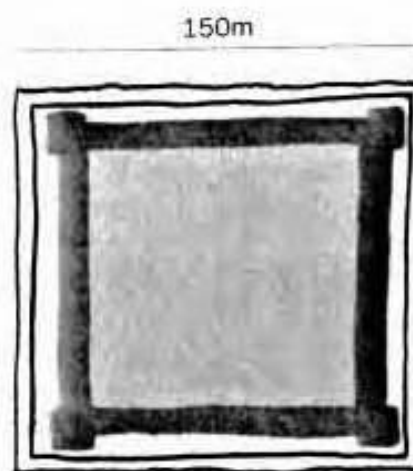
Svaka lokacija je eko-sistem povezan sa drugim eko-sistemima izvan njega.

Sve lokacije, prirodne koliko i stvorene, treba smatrati delom oblasne mreže staništa.

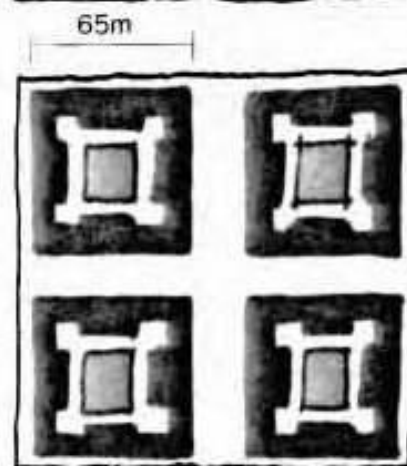

Veličina bloka kao ustupak biodiverzitetu

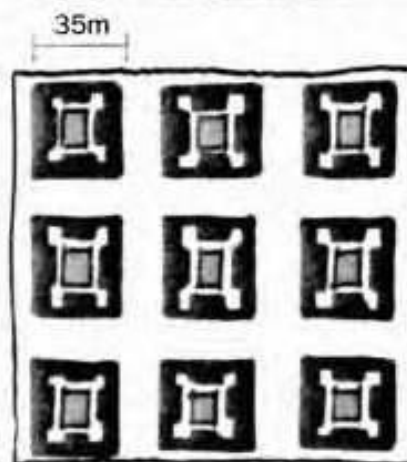
Blokovi od oko 90 x 90 m, koji uključuju privatne i zajedničke vrtove, omogućavaju i biodiverzitet i lako odvijanje saobraćaja, kao i raznovrsnost namena koje se dodatno mogu uvesti.

- 40 jedinica po Ha;
- mala propustljivost;
- velika raznovrsnost namena;
- u velikoj meri podržava živi svet.

- 70 jedinica po Ha;
- dobra propustljivost;
- umerena raznovrsnost namena;
- umereno podržava živi svet.

- 55 jedinica po Ha;
- velika propustljivost;
- mala raznovrsnost namena;
- slabo podržava živi svet.

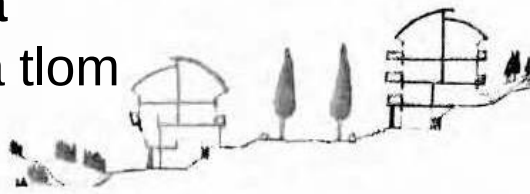
Planiranje biodiverziteta može smanjiti troškove održavanja

Velikim zatravnjenim područjima koja pružaju vizuelnu udobnost može se, uz manje troškove, dati i mnogo veća funkcionalna i ekološka vrednost, jednostavnom promenom režima održavanja.

Topografija

Saradnja sa tlom

Rad sa tlom - podlogom na kojoj se formira pejzaž- kako u topografskom tako i u klimatskom, hidrološkom i ekološkom smislu- može doneti ekonomske pogodnosti i pojačati osećaj mesta.

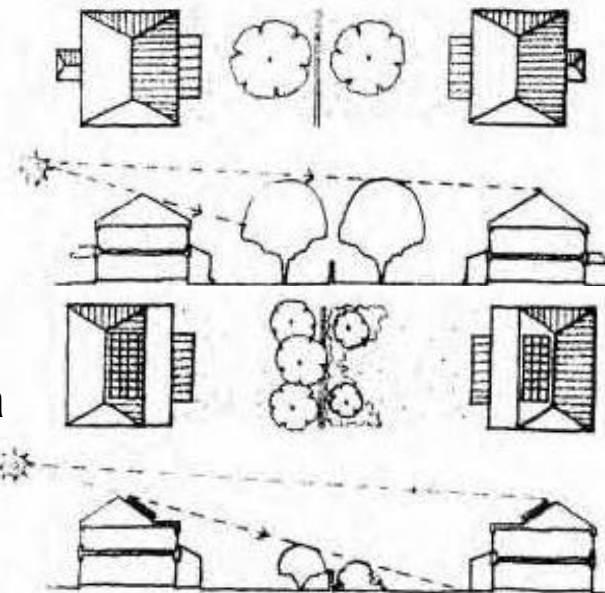
Zgrade su orijentisane saglasno sa konturama tla.

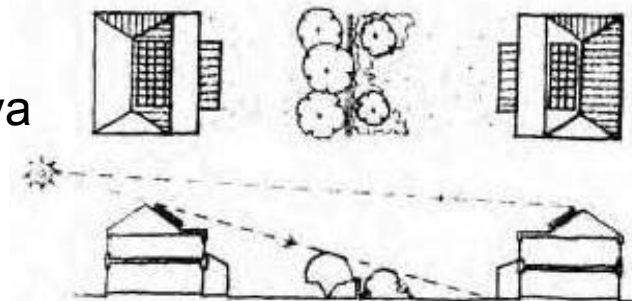
Mikroklimat

Uzeti u obzir uticaj elemenata

Zimzeleno drveće
ometa prodor
sunčevih zraka.

Manje listopadno
drveće omogućava
veće isorišćenje
sunčeve energije.

Na novoprojektovanim
lokacijama stvara se
lokalna mikroklima – jer
novi objekti i pejzaž utiču na
temperaturu, osunčanje i
kretanje vetra.

Prostor za sedenje
okrenut ka sunčanoj,
južnoj strani, povećava
vrednost mesta.

Stambeno područje se
fokusira ka centralnom
otvorenom prostoru i
uklopljeno je u
postojeći pejzaž.

Provera lokalnog mikroklimata treba da bude praćena predlozima pejzažnog oblikovanja u kojima se:

- koristi listopadno drveće,
- izbegava zasenčenje zgrada,
- stvara se zaklon od neprijatnog strujanja hladnog vazduha.

Saditi zelenilo imajući na umu osunčanje

Upravljanje

Uspostavljanje budućeg režima upravljanja

U mnogim slučajevima lokalna uprava ne može da podnese teret upravljanja i održavanja uređenog javnog prostora, jer je važno sačuvati visoki nivo kvaliteta.

Stoga, treba projektovati tako da održavanje prostora ne predstavlja teret i da tekući troškovi održavanja budu prihvatljivi.

Promena tokom vremena

Izgled pejzaža utiče na ponašanje ljudi u njemu.

Ključno je projektovati predeo tako da skladno stari.

Privlačni prostori koji su dobro osvetljeni, sagledivi i nadgledani, biće ugodni i bezbedni noću koliko i danju.

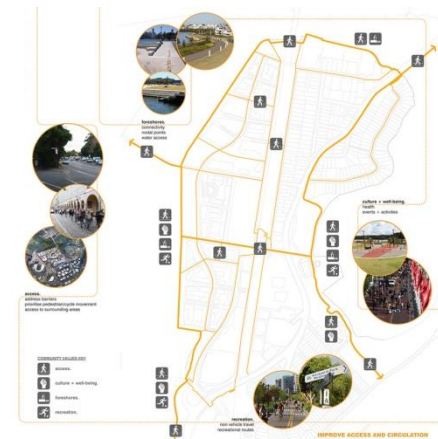

Urbane šume

Proceniti mogućnosti za pošumljavanje gradskih područja

Šumski pojasevi mogu biti uključeni u gradska područja kao deo strukture pejzaža ili kao privremena namena lokacije u iščekivanju dogoročnog rešenja.

Nekada su i ekonomski opravdani kao isplativi izvor rezane građe i celuloze.

URBANI REPERI, VIZURE I ŽIŽNE TAČKE

Urbani reperi
Olakšati snalaženje

Naglasiti hijerarhiju prostora

Pokazati put

Stvoriti siluetu

Minhen

Singapur

Njujork

Menhetn

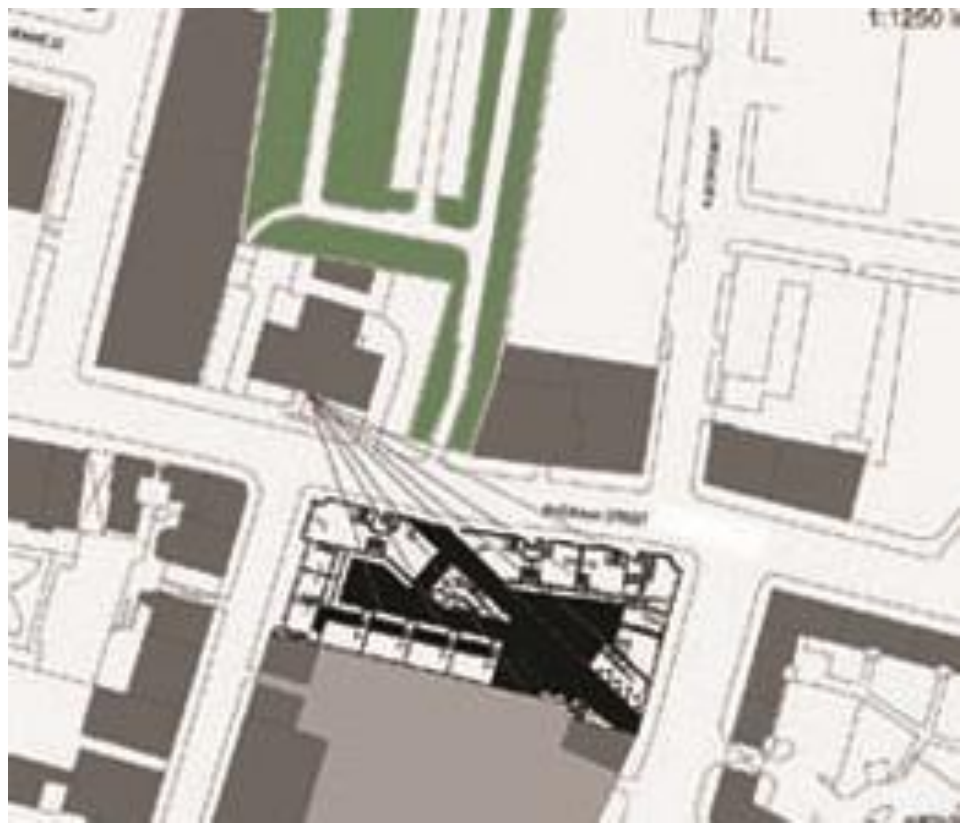

Vizure

Tačke i linije

Pružanje pogleda i vizure, uz fasadne linije važnih zgrada, su posebno korisne posetiocima koji ne poznaju lokaciju.

Raskrsnice koje su projektovane tako da se jasno vidi hijerarhija ulica koje se presecaju i gde te putanje vode, pomažu korisnicima da se kreću po lokaciji samouvereno.

Žižne tačke

Kapija centra

Najvažnija mesta saobraćajnih presedanja ili čvorišta služe kao kapije gradskih centara.

Treba stvoriti ritam u urbanoj strukturi, sa tematski mirnijim područjima i mestimičnim žižnim tačkama.

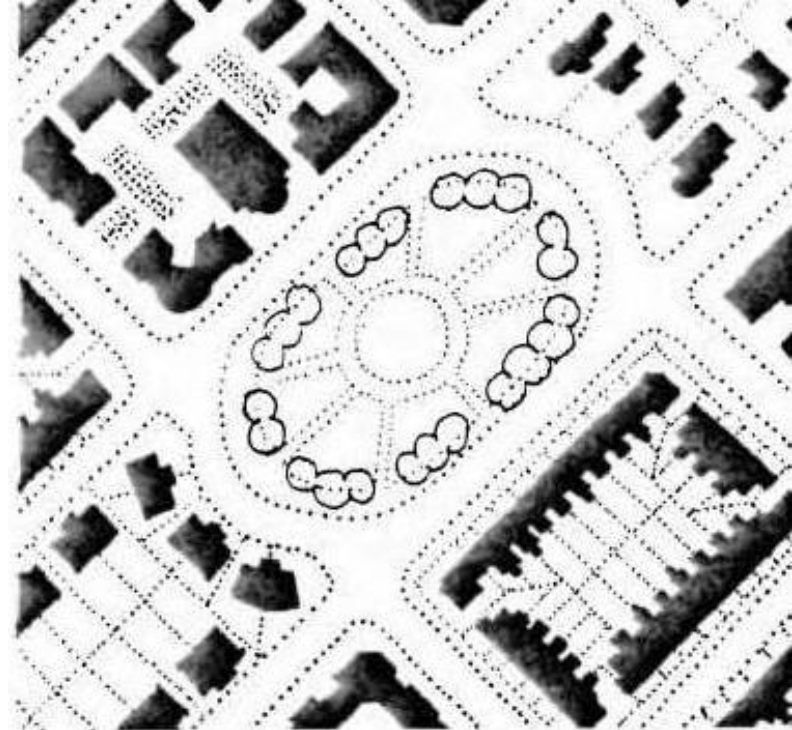

BLOKOVI

Gradski blok na kome je predviđena izgradnja je zemljište određeno uličnom mrežom.

Zatvoreni blokovi

Osnovni zadatak pri formiranju građevina u bloku je uspostavljanje jasne razlike između javnih frontova i privatnih zaleđa.

Blokovi ivične izgranje mogu da imaju različite gustine i tipove zgrada.

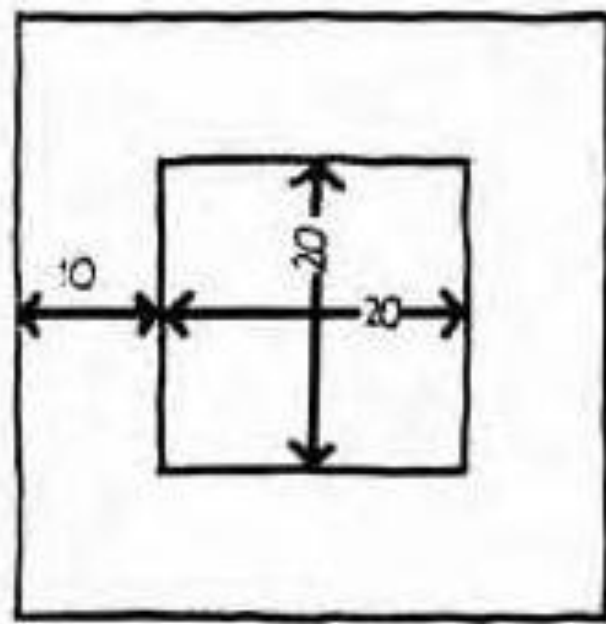

Jasno razlikovanje javnog i privatnog prostora je jedan od osnovnih postulata dobrog urbanizma.

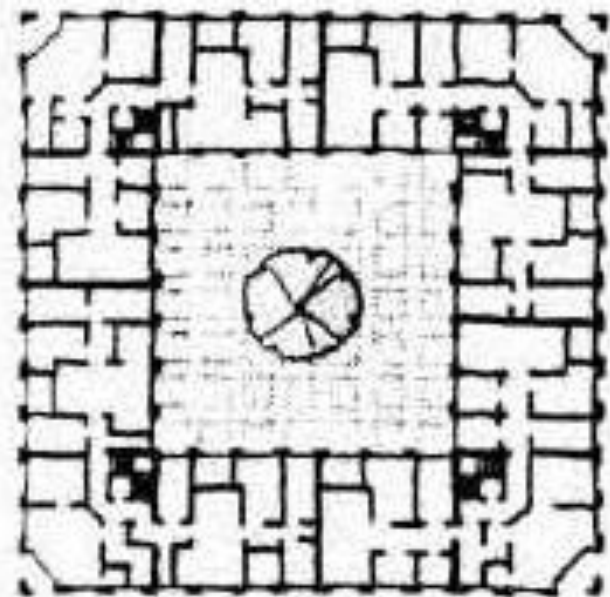
Poštovanje privatnosti

Manje razdaljine mogu biti prikladne u određenim okolnostima, kao kod poluprivatnih pristupnih ulica.

Razdaljina se može smanjiti i kod jednostrano orijentisnih zgrada ali se tada mora obezbediti da susedovo pravo na dnevnu svetlost ne bude ugroženo.

U blok dubine 10m mogu da se smeste zgrade dvostrane orijentacije, sa dobrim dnevnim osvetljenjem

Poravnavanje obima bloka

Zatvoreni blok, sa traktom dubine od 10 m, za skladno proporcionisanu primenu mešovite namene i stanovanja, i 20 m za komercijalnu ili poslovnu namenu, predstavlja korisno sredstvo generalnog planiranja, uz mogućnost kasnijeg prilagođavanja željenim tipovima zgrada.

Podsticanje kontinuiteta uličnog fronta

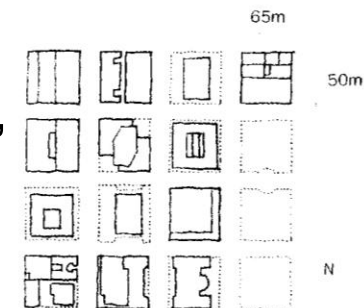
Neprekidne građevinske linije duž ivica bloka stvaraju aktivne frontove.

U centralnim zonama, neposredna veza frontova i pločnika pospešuje komercijalnu održivost i podstiče život ulice.

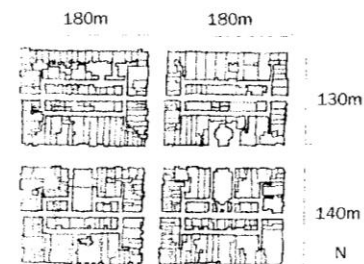

185m 150m

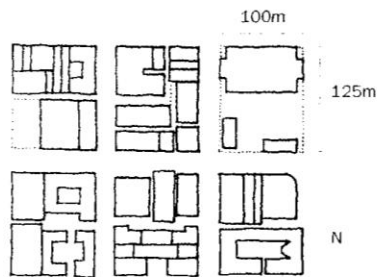
- Adelaide, Australija**

Portland, SAD

Edinburg, New Town

Čikago, SAD

Oblik bloka

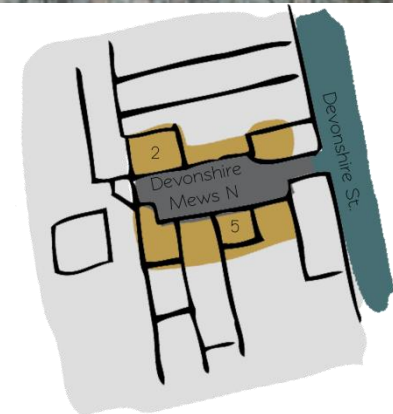
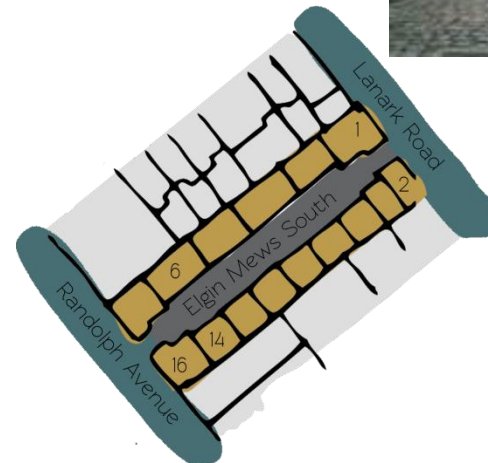
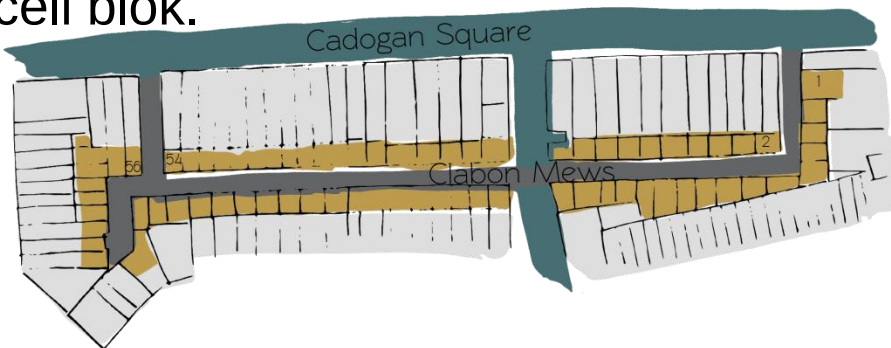
Blokovi nepravilnog oblika mogu se oblikovati tako da odgovaraju topografiji i stvaranju žižnih tačaka, poput parkova i skverova sa frontovima koji ne moraju biti paralelni.

Unutrašnjost blokova

Struktura zatvorenog bloka omogućava raznolikost obrade unutrašnjosti, uključujući:

- parkinge ili ekonomska dvorišta,
- privatne/zajedničke vrtove, sa prostorima za igru dece,
- zatvorene pristupne ulice sa pristupom stanovima, kancelarijama ili stambeno poslovnim jedinicama,
- park ili gradski trg koji zauzima deo ili celi blok.

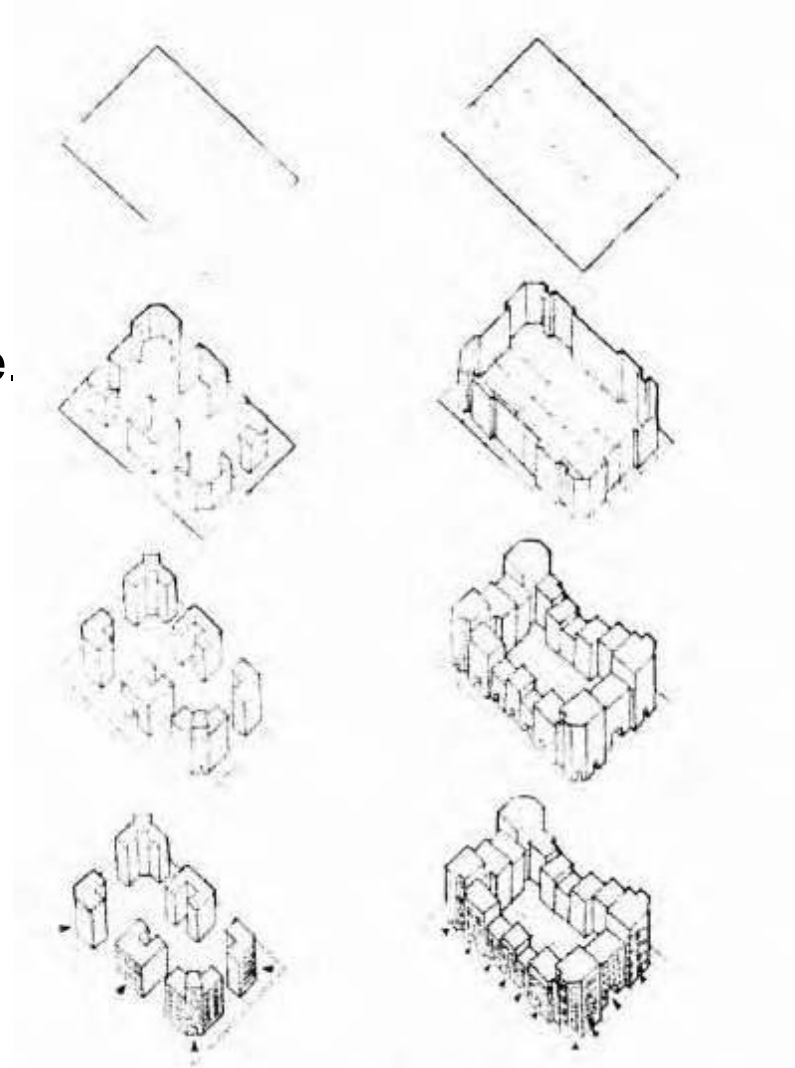

Parcele

Velike građevinske parcele, u privatnom vlasništvu, čine osnovu za najveći deo nove gradnje, naročito masovne stambene izgradnje.

Velike parcele

Pri generalnom planiranju za velika područja ponekad se ukaže prilika da se velike građevinske parcele izdele na manje i dodele različitim izvođačima.

Podela na manje parcele omogućava veću raznolikost formi i naena i aktivnije ulične forntove.

Veličina parcela

Deoba građevinskih parcela podstiče raznovrsnost oblika, namena i vlasništva i dopušta pojavu raznovrsnih zgrada. Uz to:

- pospešuje aktivne ulične frontove,
- podstiče projektovanje po meri čoveka i urbano tkivo prilagođeno pešaku,
- omogućava postizanje većih gustina,
- pruža fleksibilnu osnovu za ukрупnjavanje,
- smanjuje pojavu skupih i neupotrebljivih *preostalih* prostora.

Okruživanje većih parcela

Podela parcela

Zaleđa parcela obrazuju prirodnu tampon zonu među različitim namenama.

Određivanje javnog prostora i režim upravljanja su ključne odrednice parcelisanja i oblika gradnje, u smislu određivanja koji su otvoreni prostori povereni na održavanje javnoj, privatnoj ili pak nadležnosti lokalne komisije.

Podela duž zadnjih delova parcele omogućava da kompatibilne namene i tipovi objekata budu okrenuti jedni ka drugima.

